

KONTRAKTSBESTEMMELSER SKJØTSEL OG DRIFT AV GRØNTANLEGG

Innholdsfortegnelse

DEL I.....	4
GENERELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER.....	4
1 Anvendelse.....	4
2 Partenes samarbeid og gjensidige plikter.....	4
2.1 Samarbeidsplikt.....	4
2.2 Taushetsplikt.....	4
3 Organisatoriske bestemmelser.....	4
3.1 Partsrepresentanter og fullmaktsforhold.....	4
3.2 Varsling.....	4
4 Tjenesteyterens plikter.....	5
4.1 Oppdragets omfang.....	5
4.1.1 Materialer.....	5
4.2 Underleverandører.....	5
4.2.1 Plikter.....	5
4.2.2 Sanksjoner.....	6
4.2.3 Identifikasjon.....	6
4.3 Overdragelse.....	6
4.4 Oppdragets organisering.....	6
4.5 Oppdragets utførelse.....	6
4.6 Regningsarbeider med estimat for oppdraget.....	6
4.7 Samarbeid med Oppdragsgiveren.....	7
4.8 Samarbeid med andre.....	7
4.9 Lover, forskrifter og offentlige vedtak.....	7
4.10 Krav til lønns- og arbeidsvilkår - sosial dumping.....	7
4.11 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker.....	8
4.12 Forsikring.....	9
4.13 Innsynsrett.....	9
5 Oppdragets fremdrift.....	9
6 Endringer.....	10
6.1 Oppdragsgiverens rett til å pålegge endring ved regulær endringsordre.....	10
6.2 Varsling ved irregulær endringsordre.....	10
6.3 Tjenesteyterens rett til å iverksette eller utføre endring.....	10
6.4 Justering av honorar ved endring.....	10
7 Pris og betaling.....	11
7.1 Pris for oppdraget.....	11
7.2 Regulering av prisen.....	11
7.3 Utgifter og reiser.....	11
7.4 Fakturering.....	12
7.5 Betaling ved fastpris.....	12
7.6 Betaling etter medgått tid (regningsarbeid).....	12
7.7 Betalingsfrist.....	12
7.8 Oppdragsgiverens tilbakeholdsrett.....	13
7.9 Betalingsmislighold.....	13
8 Avbestilling og oppsigelse.....	13

9	Heving.....	13
10	Reklame og media.....	14
10.1	Reklame	14
10.2	Kontakt med media	14
11	Tvister	14
DEL II	.....	15
SPESIELLE KONTRAKTSVILKÅR		
12	Etisk handel.....	15
12.1	Forbud mot barnarbeid i strid med nasjonal og internasjonal lovgivning (ILOs kjernekonvensjoner 138 og 182).....	15
12.2	Forbud mot tvangsarbeid (ILOs kjernekonvensjoner 29 og 105).....	15
12.3	Forbud mot diskriminering (ILOs kjernekonvensjoner 100 og 111).....	15
12.4	Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98).....	15
12.5	Leverandøren plikter å påse at produksjon av ytelser regulert til denne kontrakten skjer i henhold til produksjonslands nasjonale lovgivning:.....	16
12.6	Oppfølging	16
13	Lærlingeklausul.....	17
13.1	Plikt til bruk av lærling	17
13.2	Sanksjoner.....	17
14	Ytterligere avvik fra generelle kontraktsvilkår	18

DEL I

GENERELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER

1 Anvendelse

Disse kontraktsvilkår gjelder mellom Statsbygg (heretter kalt Oppdragsgiveren) og den part som påtar seg å utføre vintervedlikehold (heretter kalt Tjenesteyteren).

Eventuelle avvikende kontraktsvilkår er uten virkning for kontrakten med mindre Oppdragsgiveren skriftlig har godtatt dem.

2 Partenes samarbeid og gjensidige plikter

2.1 Samarbeidsplikt

Partene skal samarbeide lojalt under gjennomføringen av oppdraget. De skal i tide underrette hverandre om forhold som de bør forstå vil få betydning for oppdraget.

2.2 Taushetsplikt

Partene har taushetsplikt om opplysninger som fremkommer om den annens forretningsmessige eller personlige forhold når det foreligger en berettiget interesse i at opplysningene ikke blir spredt. Dette skal ikke være til hinder for at slike opplysninger gis til andre når dette er nødvendig for gjennomføringen av oppdraget. Det samme gjelder opplysninger som er nødvendige for senere drift og vedlikehold.

3 Organisatoriske bestemmelser

3.1 Partsrepresentanter og fullmaktsforhold

Hver av partene skal utpeke en person (representant) som representerer dem. Navnene på representantene skal inntas i avtaledokumentet. Utskiftning av representanten skal varsles skriftlig.

Partenes representanter har fullmakt til å opptre på partenes vegne i alle spørsmål som angår kontrakten og som er nødvendige for å gjennomføre oppdraget uten unødvendige opphold. Tjenesteyteren, eller den som opptre på dennes vegne, plikter å sette seg inn i de relevante delegasjons- og fullmaktsbestemmelser som gjelder for Oppdragsgiverens representant.

Partene kan ikke forplikte hverandre overfor tredjemann uten særskilt fullmakt.

3.2 Varsling

Varsel, krav og andre meldinger som skal gis etter kontrakten, skal sendes til partenes representanter etter punkt 3.1 eller til avtalte adresser for varsling. Varsel skal gis skriftlig med mindre det kan godtgjøres å være gitt på annen måte. Varsel som er innført i referat eller protokoll fra møte mellom partene, regnes som skriftlig varsel.

4 Tjenesteyterens plikter

4.1 Oppdragets omfang

Oppdraget omfatter de ytelsene som er angitt i kontrakten.

Oppdraget omfatter deltakelse på møter og befaringer som er nødvendige for å gjennomføre oppdraget.

4.1.1 Materialer

Med mindre annet er avtalt omfatter oppdraget levering av materialer som er nødvendige for å gjennomføre oppdraget i henhold til kontrakten.

Materialene skal være av vanlig god kvalitet, dersom ikke annet følger av kontrakten.

4.2 Underleverandører

4.2.1 Plikter

Bruk av underleverandører skal skriftlig godkjennes av Oppdragsgiver. Oppdragsgiveren har rett til å underkjenne valg av underleverandør dersom saklig grunn foreligger. Oppdragsgiverens nektelse av å godkjenne Tjenesteyterens valg av underleverandører, gir ikke Tjenesteyteren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.

Tjenesteyteren kan ikke, uten oppdragsgiverens skriftlige samtykke, ha flere enn to ledd underleverandører i kjede under seg. Oppdragsgiver kan samtykke til flere ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontrakten.

Tjenesteyterens bruk av enkeltpersonforetak skal godkjennes skriftlig av oppdragsgiveren. Oppdragsgiveren kan bare nekte godkjenning der han har saklig grunn. Oppdragsgiver vil som hovedregel kreve at enkeltpersonforetak som skal godkjennes driver reell næringsvirksomhet, fører regnskap og sender inn mva oppgaver 6 ganger per år.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank.

Ved inngåelse av kontrakter om underleveranser, skal Tjenesteyteren i henhold til forskrift om offentlig anskaffelser innhente skatteattest, jf. forskrift om offentlige anskaffelser. Kravet gjelder ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdraget som overstiger en verdi på kr 500.000 eks. mva. Tjenesteyteren skal på forespørsel og uten ugrunnet opphold kunne fremlegge ovennevnte dokumentasjon.

Tjenesteyteren skal ikke benytte underleverandører for å utføre arbeid under denne kontrakten som er i en situasjon som nevnt i forskrift om offentlige anskaffelser § 24-4 (3). Tjenesteyter skal til enhver tid holde oppdragsgiveren orientert om kontaktopplysninger til underleverandørene sine og hvem som har signaturrett for disse.

Alle avtaler Tjenesteyteren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

4.2.2 Sanksjoner

Brudd på ovennevnte plikter gir oppdragsgiveren rett til å kreve at forholdet rettes opp, om nødvendig ved skifte av underleverandør, innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra oppdragsgiveren. Det samme gjelder dersom opplysningene i skatteattesten viser at underleverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene. Omkostningene som følge av heving av underleverandørens avtale, skal bæres av Tjenesteyteren.

Ved mislighold av ovennevnte plikter, kan oppdragsgiveren nekte den aktuelle underleverandøren og dennes ansatte tilgang til byggeplassen.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av oppdragsgiveren som grunnlag for heving.

Alle avtaler Tjenesteyteren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

4.2.3 Identifikasjon

Tjenesteyteren svarer for sine ansatte og andre medhjelpere som han benytter for å oppfylle sine forpliktelser etter kontrakten.

4.3 Overdragelse

Tjenesteyteren kan ikke overdra sine forpliktelser etter kontrakten uten at Oppdragsgiveren har samtykket skriftlig på forhånd.

4.4 Oppdragets organisering

Tjenesteyteren skal ha en organisasjon som er tilpasset oppdraget, og ansatte og medhjelpere med nødvendige faglige kvalifikasjoner.

Tjenesteyteren skal ha og følge et styringssystem og en kvalitetsplan som tilfredsstiller følgende deler av NS-EN ISO 9001:2008 "Systemer for kvalitetsstyring. Krav": Pkt 4 System for kvalitetsstyring – Krav, pkt 5 Ledelsens ansvar, pkt 6 Ressursstyring og pkt 8 Målinger, analyse og forbedringer. (Styringssystemet skal også tilfredsstille NS-EN-ISO 14001:2004 pkt 4 Krav til miljøstyringssystem, eller tilsvarende krav i andre miljøstandarder.)

4.5 Oppdragets utførelse

Tjenesteyteren skal utføre oppdraget rasjonelt og med god faglig standard. Han skal ivareta Oppdragsgiverens interesser med tilbørlig omsorg og opplyse om vesentlige forhold ved tjenestens egenskaper eller hensiktsmessighet som Tjenesteyteren måtte kjenne til og som Oppdragsgiveren har grunn til å regne med å få. Tjenesteyteren skal samrå seg med Oppdragsgiveren og veilede ham i den utstrekning forholdene tilsier det.

Tjenesteyteren skal foreta regelmessig opprydding etter sitt eget arbeid og fjerne alt avfall etter dette. Overholder ikke Tjenesteyteren sine forpliktelser til opprydding, kan Oppdragsgiveren etter skriftlig varsel iverksette slik opprydding for Tjenesteyterens regning.

4.6 Regningsarbeider med estimat for oppdraget

Dersom det ved regningsarbeid er gitt et estimat for oppdraget, enten i form av antall timer eller pris, skal Tjenesteyteren tilrettelegge arbeidet slik at dette estimatet overholdes. Tjenesteyteren plikter uten

ugrunnet opphold å varsle Oppdragsgiveren når han forstår, eller burde forstå at oppdraget ikke kan gjennomføres innenfor det antall timer eller den pris som er anslått. Ved unnlatt eller for sen varsling, er Tjenesteyteren forpliktet til for egen regning å gjennomføre oppdraget i henhold til kontrakten selv om antall timer eller pris overskrides.

4.7 Samarbeid med Oppdragsgiveren

Tjenesteyteren skal i god tid gjøre Oppdragsgiveren kjent med hva han behøver av opplysninger, grunnlagsmateriale og beslutninger for å gjennomføre oppdraget, og når dette skal foreligge.

Tjenesteyteren skal varsle Oppdragsgiveren når det oppstår behov for endringer av oppdraget, videre utredninger eller supplerende undersøkelser.

4.8 Samarbeid med andre

Innenfor oppdragets ramme skal Tjenesteyteren samarbeide med andre tjenesteytere og leverandører som Oppdragsgiveren har engasjert.

4.9 Lover, forskrifter og offentlige vedtak

Tjenesteyteren skal utføre oppdraget i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og enkeltvedtak.

Tjenesteyteren skal i samråd med Oppdragsgiveren holde nødvendig kontakt med offentlige myndigheter og bistå med innhenting av nødvendige tillatelser. Fører lov- eller forskriftsendring etter kontraktsinngåelsen til at oppdraget må justeres, skal det anses som en endring etter punkt 6, med mindre Tjenesteyteren ved kontraktsinngåelsen burde ha tatt endringen i betraktning eller unngått virkningen av den.

4.10 Krav til lønns- og arbeidsvilkår - sosial dumping

Entreprenøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

- Forskrift om allmenngjort tariffavtale.
- Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter av 8. februar 2008 der denne kommer til anvendelse. På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Entreprenøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører og innleide. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Entreprenøren og hans kontraktsmedhjelpere kan søke byggherren om at utsendte arbeidstakere kan gjennomsnittsberegne arbeidstiden iht arbeidsmiljøloven § 10-5.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal entreprenøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør, herunder bemanningsselskaper, er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. av 4. juni 1993 § 13, skal gjelde i begge disse tilfellene.

Byggherren har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for arbeidsgiveren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert.

Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos entreprenøren kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving, selv om entreprenøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet, herunder bemanningsselskaper, kan byggherren på samme måte kreve at entreprenøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Tjenesteyter og hans underleverandører kan søke oppdragsgiver om at utsendte arbeidstakere kan gjennomsnittsberegne arbeidstiden iht arbeidsmiljøloven § 10-5.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal Tjenesteyteren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør, herunder bemanningsselskaper, er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. av 4. juni 1993 § 13, skal gjelde i begge disse tilfellene.

Oppdragsgiveren har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for arbeidsgiveren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert.

Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos Tjenesteyteren kan påberopes av oppdragsgiveren som grunnlag for heving, selv om Tjenesteyteren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet, herunder bemanningsselskaper, kan oppdragsgiveren på samme måte kreve at Tjenesteyteren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for oppdragsgiveren.

Alle avtaler Tjenesteyteren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

4.11 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til skatteforvaltningsloven § 7-6.

Tjenesteyter er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Tjenesteyteren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt oppdragsgiveren som følge av at Tjenesteyteren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet, er Tjenesteyterens ansvar og skal betales av ham.

4.12 Forsikring

Tjenesteyteren plikter å ha ansvarsforsikring. Forsikringen skal dekke erstatningsansvar innenfor de beløpsgrenser som er avtalt. Dersom beløpsgrenser ikke er avtalt, plikter Tjenesteyteren å tegne ansvarsforsikring som er dekkende i forhold til de skader som kan oppstå med utgangspunkt i oppdragets omfang og art. Forsikringen skal opprettholdes inntil oppdraget er avsluttet.

På anmodning fra Oppdragsgiveren skal Tjenesteyteren fremlegge forsikringsbevis for Oppdragsgiverens kontroll. Oppdragsgiveren plikter ikke å betale avdrag før han har mottatt forsikringsbeviset. Oppdragsgiverens kontroll fratår ikke Tjenesteyteren risikoen for at forsikringen er dekkende.

4.13 Krav om faglærte håndverkere

Minimum 40% av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget og elektrofaget) skal utføres av arbeidere med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning. I enkeltpersonforetak uten ansatte, gjelder kravet om slik fagopplæring for eier.

Tjenesteyteren skal redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden.

Oppdragsgiveren kan stanse arbeidet dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra oppdragsgiveren.

4.14 Innsynsrett

Oppdragsgiveren, eller den som er bemyndiget av Oppdragsgiveren, skal ha rett til innsyn i Tjenesteyterens kvalitets-, internkontroll- (HMS) og miljøstyringssystem og de deler av styringssystemet for øvrig og regnskap, som kan ha betydning for Tjenesteyterens oppfyllelse av kontrakten.

Innsynsretten omfatter revisjon ved intervjuer, inspeksjon, kontroll og dokumentgjennomgåelse. Tjenesteyteren skal vederlagsfritt yte rimelig assistanse ved slikt innsyn. Innsynsretten er begrenset til tre år etter at siste betaling har funnet sted.

Tjenesteyteren skal sikre at Oppdragsgiveren har tilsvarende innsynsrett hos Tjenesteyterens direkte og indirekte kontraktsmedhjelpere, med mindre leveransen har en klart underordnet betydning for Tjenesteyterens evne til å oppfylle sine forpliktelser overfor Oppdragsgiveren.

5 Oppdragets fremdrift

Tjenesteyteren skal utføre oppdraget i samsvar med de tidsfrister som er avtalt i kontrakten.

Tjenesteyteren skal uten ugrunnet opphold varsle Oppdragsgiveren dersom frister eller rimelig fremdrift ikke kan holdes.

6 Endringer

6.1 Oppdragsgiverens rett til å pålegge endring ved regulær endringsordre

Oppdragsgiveren kan pålegge Tjenesteyteren endringer.

Endring kan være arbeid i tillegg til eller i stedet for det som er avtalt, reduksjon av arbeidsomfanget eller endring i avtalte frister. Endringen må ligge innenfor Tjenesteyterens fagområde, stå i sammenheng med det kontrakten omfatter, og ikke være urimelig tyngende for ham å utføre.

Pålegg om endring skal være skriftlig. Det skal fremgå av pålegget at det er en endring og hva endringen går ut på. Tjenesteyteren skal varsle Oppdragsgiveren uten ugrunnet opphold dersom han vil påberope seg at endringsordren ligger utenfor det han er forpliktet til i henhold til kontrakten.

For regningsarbeid gjelder ikke reglene om endringsordre men reglene i punkt 7.6.

6.2 Varsling ved irregulær endringsordre

Dersom Tjenesteyteren pålegges oppgaver som ligger utenfor oppdraget uten at det skjer ved endringsordre etter punkt 6.1, skal han varsle Oppdragsgiveren. Det skal fremgå av varselet at Tjenesteyteren mener at pålegget ligger utenfor oppdraget, og hvorfor.

Det samme gjelder dersom andre forhold som Oppdragsgiveren har risikoen for gjør det nødvendig å utføre oppgaver som ikke er en del av Tjenesteyterens oppgaver etter kontrakten.

Varsel skal gis uten ugrunnet opphold. Ved unnlatt eller for sen varsling taper Tjenesteyteren retten til å påberope seg endringen. Dette gjelder ikke dersom Oppdragsgiveren måtte forstå at det forelå en endring.

Oppdragsgiveren skal gi beskjed til Tjenesteyteren om sitt standpunkt innen rimelig tid. Gjør han ikke det, kan han ikke senere bestride at det foreligger en endring. Dette gjelder ikke dersom Tjenesteyteren må forstå at kravet er grunnløst.

Selv om det foreligger tvist, har Tjenesteyteren plikt til å utføre det som er pålagt av Oppdragsgiveren.

Tjenesteyteren plikter å utføre endringer som ikke kan utsettes uten fare for vesentlig skade for Oppdragsgiveren.

6.3 Tjenesteyterens rett til å iverksette eller utføre endring

Tjenesteyteren har ikke rett til å foreta endringer i det avtalte oppdraget uten Oppdragsgiverens skriftlige forhåndssamtykke.

Oppdragsgiveren har rett til å engasjere andre til å utføre endringer i Tjenesteyterens oppdrag, eller utføre dem selv.

6.4 Justering av honorar ved endring

I mangel av andre kontraksbestemmelser om regulering av honorar ved endringer, skal honoraret reguleres på følgende måte:

a) Endring av oppdragets omfang

Ved endring av oppdragets omfang skal det gis et forholdsmessig tillegg til eller fradrag i det avtalte honoraret. Dersom Tjenesteyterens honorar fastsettes etter avtalte timepriser eller andre enhetspriser, skal disse legges til grunn.

Medfører endringene, antallet endringer, tidspunktet for endringene eller liknende at forutsetningene for det avtalte honoraret endres vesentlig, har begge parter krav på at de fordyrelser eller besparelser de endrede forutsetningene har medført legges til grunn ved reguleringen av honoraret.

Ved reduksjon av Tjenesteyterens arbeidsomfang skal det ved regulering av honoraret tas hensyn til virkningene for Tjenesteyterens faste kostnader.

b) Endring av avtalte frister

Ved endring av avtalte frister etter pålegg fra Oppdragsgiveren, har Tjenesteyteren krav på å få dekket eventuelle økte kostnader endringene medfører, tillagt et rimelig påslag for fortjeneste.

7 Pris og betaling

7.1 Pris for oppdraget

Oppdraget honoreres som et fastprisoppdrag per sesong. Tilleggsarbeider hvor det ikke er avtalt fastpris, skal honoreres etter medgått tid. Kontraktsprisen eller honoraret fastsettes eksklusive merverdiavgift.

7.2 Regulering av prisen

Prisen på tjenester skal være faste første avtaleår og kan deretter indeksregulering årlig. Ved reguleringen benyttes Statistisk Sentralbyrås indeks 03363: Konsumprisindeks for varer og tjenester, andre tjenester med arbeidslønn som dominerende faktor (1998=100). For at regulering kan gjøres gjeldende må Tjenesteyteren sende inn krav om regulering med nye beregnede priser senest 2 måneder etter nytt påbegynt avtaleår.

7.3 Utgifter og reiser

Prisen inkluderer Tjenesteyterens nødvendige utgifter i forbindelse med oppdraget.

Tilsvarende gjelder Tjenesteyterens utgifter til deltakelse på møter og befaringer som er nødvendige for å gjennomføre oppdraget, med mindre annet er avtalt.

Tjenesteyterens utgifter og reisetid for lokale reiser er inkludert i prisen. Som «lokale reiser» regnes reiser mellom Tjenesteyterens kontorsted/hjemsted og utførelsessted. Utgifter i forbindelse med øvrige reiser, pålagt eller forhåndsavtalt med Oppdragsgiveren, dekkes etter statens reiseregulativ. Reisetid for pålagte reiser godtgjøres etter avtalt timesats, begrenset til 8 timer pr. døgn.

7.4 Fakturering

Tjenesteyterens fakturaer skal spesifiseres og dokumenteres slik at de kan kontrolleres av Oppdragsgiveren. Alle fakturaer skal være påført bestillings-/rekvisisjonsnummer, eventuelt andre referanser som Oppdragsgiver krever, og klart angi hva beløpet gjelder. Utlegg og honorar for endringer skal angis særskilt. Oppdragsgiveren kan kreve nødvendig dokumentasjon for kontroll av oppgavene.

Faktura og kreditnota skal sendes elektronisk til Statsbygg i samsvar med standarden Elektronisk handelsformat (EHF), i henhold til krav fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Faktura og kreditnota skal formidles via aksesspunkt i meldingsformidlerinfrastrukturen som forvaltes av DIFI. Se <http://www.statsbygg.no/Om-Statsbygg/Faktura/> for mer informasjon.

7.5 Betaling ved fastpris

Fakturering skal skje med 50% av sesongprisen forskuddsvis og 50% etterskuddsvis. Det skal sendes en faktura per eiendom. De fakturerte beløp skal være dokumentert og spesifisert i nødvendig grad.

7.6 Betaling etter medgått tid (regningsarbeid)

Regningsarbeid skal drives rasjonelt og forsvarlig.

Timepris for regningsarbeid skal fastsettes i kontrakten. Er timepris ikke avtalt, skal gjengs pris for angjeldende type tjeneste legges til grunn.

Tjenesteyteren skal på forlangende gi et skriftlig estimat over honorar, utlegg og utgifter. Han skal uten ugrunnet opphold varsle Oppdragsgiveren hvis det er grunn til å anta at estimatet vil bli vesentlig overskredet. Oppdragsgiveren skal uten ugrunnet opphold ta stilling til varselet. Overskridelser som ikke er varslet til oppdragsgiveren, gir ikke grunnlag for krav for økt honorar.

Dersom ikke annet er avtalt, kan Tjenesteyteren kreve fortløpende betaling for det regningsarbeidet som er utført i løpet av en kalendermåned. Betaling skjer på grunnlag av faktura og de spesifiserte oppgavene som sendes etter punkt 7.4.

Dersom Oppdragsgiveren mener at de spesifiserte oppgavene ikke stemmer med det som faktisk er utført, må han sende skriftlig varsel til Tjenesteyteren innen 30 dager etter at han mottok dem. Varsler ikke Oppdragsgiveren innen fristen, legges oppgavene til grunn for oppgjøret. Dette gjelder ikke dersom oppgavene er uriktige som følge av grov uaktsomhet hos Tjenesteyteren, eller dersom Oppdragsgiveren ikke forstod eller burde forstå at de spesifiserte oppgavene ikke stemmer med det som faktisk er utført.

Oppdragsgiveren er ikke avskåret fra senere å påberope seg at de totale kostnadene ved regningsarbeidet er blitt unødvendig høye på grunn av urasjonell drift eller annet uforsvarlig forhold.

Utgifter Tjenesteyteren har hatt kan bare kreves refundert dersom det er avtalt i kontrakten.

7.7 Betalingsfrist

Oppdragsgiveren skal betale innen 30 dager etter mottatt faktura. Betaling innebærer ingen godkjenning av arbeidet.

7.8 Oppdragsgiverens tilbakeholdsrett

Oppdragsgiveren kan holde tilbake så mye av betalingen at han har tilstrekkelig sikkerhet til dekning av et spesifisert og begrunnet krav.

Er et erstatningskrav omtvistet, kan tilbakeholdsrett eller motregning ikke finne sted dersom Tjenesteyteren stiller betryggende sikkerhet i form av en selvskyldnerkausjon fra bank eller annen finansinstitusjon. Som betryggende sikkerhet regnes også erklæring fra forsikringselskap om at den påståtte skade er dekket av forsikringen.

For øvrig plikter Oppdragsgiveren å betale uomtvistede krav innen de avtalte tidsfrister.

7.9 Betalingsmislighold

Ved forsinket betaling kan Tjenesteyteren kreve forsinkelsesrente i henhold til lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling.

8 Avbestilling og oppsigelse

Oppdragsgiveren kan avbestille hele eller deler av oppdraget. Avbestillingen skal skje skriftlig og snarest mulig etter at beslutning om dette er tatt. Tjenesteyteren har krav på betaling for den delen av oppdraget som er utført og for sitt påregnelige tap som følge av avbestillingen. Dog skal erstatning for tapt fortjeneste ikke betales dersom den avbestilte delen av oppdraget ikke kommer til utførelse. Dersom avbestillingen medfører at medarbeidere knyttet til oppdraget ikke kan anvendes på annen måte, begrenses erstatningen for dette til lønnsutgifter i den enkeltes oppsigelsestid med tillegg av en forholdsmessig andel av utgiftene til kontorhold.

Resultatet av det arbeidet Oppdragsgiveren har betalt for, tilfaller Oppdragsgiveren.

Tjenesteyteren plikter å begrense sitt tap som følge av avbestillingen.

Oppdragsgiver kan si opp kontrakten uten å betale erstatning i de tilfeller som er nevnt i forskrift om offentlige anskaffelser § 28-3.

9 Heving

En part har rett til å heve kontrakten dersom den annen part vesentlig misligholder sine kontraktsforpliktelser, eller det er klart at slikt mislighold vil inntre. Før heving skjer, skal det gis en rimelig frist til å rette forholdet.

Oppdragsgiver kan likeledes heve kontrakten dersom Tjenesteyteren går konkurs eller blir insolvent.

Istedenfor prisavslag kan Oppdragsgiveren heve kontrakten dersom formålet med tjenesten blir vesentlig forfeilet som følge av mangelen. Tjenesteyteren har ikke rett til betaling, men har rett til å få

tilbake levert materiale m.m. i den grad det er mulig uten ulempe av betydning eller kostnad for Oppdragsgiveren. For det som ikke kan leveres tilbake, kan Tjenesteyteren kreve rimelig vederlag inntil den verdi dette har for Oppdragsgiveren.

Ved heving på grunn av annet mislighold enn nevnt i 3. ledd, har Tjenesteyteren krav på honorar for den delen av oppdraget som er utført på hevingstidspunktet. Resultatet av det arbeidet Oppdragsgiveren har betalt for, tilfaller Oppdragsgiveren.

Den part som hever kan kreve erstatning for tap han påføres som følge av misligholdet. Betalt dagmulkt skal gå til fradrag i erstatningen i den utstrekning det gjelder samme forhold. Erstatningen er begrenset til et beløp som tilsvarer total kontraktssum eller antatt totalt honorar, eksklusive merverdiavgift. Denne begrensingen gjelder ikke dersom parten eller noen parten svarer for har utvist grov uaktsomhet eller forsett.

10 Reklame og media

10.1 Reklame

Dersom leverandøren eller dennes underleverandører for reklameformål eller på annen måte ønsker å gi offentligheten informasjon om oppdraget, utover å oppgi oppdraget som generell referanse, skal dette forelegges og godkjennes av oppdragsgiveren på forhånd.

Det er ikke tillatt til å drive reklame eller PR for eget firma på oppdragsgivers eiendom, byggeplass eller på byggeplasskilt.

10.2 Kontakt med media

All kontakt med media skal håndteres av oppdragsgiveren.

11 Tvister

Enhver tvist mellom partene om kontraktsforholdet som ikke løses i minnelighet avgjøres ved ordinær rettergang. Verneting er Oslo tingrett. Ved løsning av tvister skal norsk rett legges til grunn.

DEL II

SPESIELLE KONTRAKTSVILKÅR

For det tilfelle at Oppdragsgiver har unnlatt å velge ett av flere alternative formuleringer i de spesielle kontraksbestemmelser, gjelder alternativ 1.

12 Etisk handel

(Velg ett alternativ)

- Alternativ 1: Leverandøren skal respektere grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Varer og materialer, som leveres til byggherren, skal være fremstilt under forhold som er forenlige med kravene angitt nedenfor. Kravene bygger på sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet.

Dersom leverandøren bruker underleverandører for å oppfylle kontrakten, plikter leverandøren å videreføre og bidra til etterlevelse av kravene hos sine underleverandører.

12.1 Forbud mot barnarbeid i strid med nasjonal og internasjonal lovgivning (ILOs kjernekonvensjoner 138 og 182)

- Barn under 15 år (14 eller 16 år i visse land) skal ikke utføre noen typer arbeid som er til hindring eller skade for deres utdanning og/eller utvikling.
- Barn under 18 år skal ikke arbeide nattskift, eller utføre noen typer arbeid som vil sette deres sikkerhet, fysiske og/eller mentale helse i fare.
- Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid.

12.2 Forbud mot tvangsarbeid (ILOs kjernekonvensjoner 29 og 105)

- Tvangsarbeid eller ufrivillig arbeid skal ikke forekomme i noen form for, herunder også som et middel for opplæring, straff eller for å fremme disiplin.
- Arbeidstakere skal ikke måtte levere depositum eller identifikasjonspapirer til arbeidsgiver.
- Arbeidstakere er fri til å avslutte arbeidsforholdet etter en rimelig oppsigelsestid.

12.3 Forbud mot diskriminering (ILOs kjernekonvensjoner 100 og 111)

- Arbeidstakere skal ikke forskjellsbehandles på grunnlag av kjønn, rase, hudfarge, religion, politisk oppfatning, nasjonal opprinnelse, sosial status, fagforeningsarbeid eller personlige forhold, i arbeidssituasjoner eller i tilgang til arbeid.
- Lønnen skal være lik for likt arbeid, uavhengig av kjønn.

12.4 Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98)

- Arbeidstakere og arbeidsgivere har rett til å danne, eller slutte seg til de organisasjoner de selv måtte ønske, og til å drive kollektive forhandlinger og dele innholdet.
- All aktivitet i forhold til denne organiseringen skal skje helt uten represalier eller andre former for forulemping for deltakerne.
- Arbeidsgiver må på ingen måte hindre arenaer for møter og kollektive forhandlinger.
- Der organisasjonsfriheten og retten til kollektive lønnsforhandlinger er begrenset ved nasjonal lov, skal arbeidsgiver legge til rette for, og ikke hindre, parallelle mekanismer til fri og uavhengige organisering og forhandling.

12.5 Leverandøren plikter å påse at produksjon av ytelser regulert til denne kontrakten skjer i henhold til produksjonslands nasjonale lovgivning:

Nasjonalt lovgivning der produksjon finner sted skal etterleves. Av særlig relevante forhold fremheves 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser; 2) helse, miljø og sikkerhet; 3) regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter; samt 4) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger.

12.6 Oppfølging

Leverandøren er forpliktet til å etterleve punkt 12.1 til 12.5 i egen virksomhet og i leverandørkjeden. På oppfordring fra byggherren skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering og/eller
- Oppfølgingssamtaler og/eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene¹ og / eller
- 3.-partssertifisering som SA8000 eller tilsvarende

Leverandøren har bevisbyrden for at de varer og materialer som leveres ikke innebærer et brudd på punkt 12.1 til 12.5 ovenfor.

Ved mislighold av ovennevnte forpliktelser kan byggherren kreve at leverandøren retter de påpekte manglene innen en rimelig frist fastsatt av byggherren. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten byggherren bestemmer. Dersom bruddet har skjedd hos underleverandør, kan byggherren kreve at leverandøren skifter ut underleverandøren. Dette skal skje uten kostnad for byggherren.

Dersom leverandøren blir klar over forhold i strid med kontrakten, skal leverandøren rapportere dette til byggherren uten ugrunnet opphold.

Manglende utbedring er å anse som et vesentlig mislighold av ovennevnte plikter og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Alternativ 2: Det gjelder ikke spesielle etiske regler for denne kontrakt.

Veiledningstekst til prosjektleder (slettes før kontrakt sendes ut):

Prosjektleder må vurdere for hver enkelt anskaffelse om det er risiko for at varer og materialer er fremstilt under forhold som er uforenelige med de krav som er angitt i bestemmelsen. Bestemmelsene bør kun benyttes i tilfeller hvor det er et reelt behov for dem, og der Statsbygg har ressurser og kompetanse til nødvendig oppfølging av leverandørene. Dersom man stiller krav til etisk handel, bør disse uansett kunne følges opp ved bruk av ekstern bistand. Det vises i den forbindelse til at Statsbygg, sammen med Oslo kommune og flere andre oppdragivere, har inngått en rammeavtale for revisjon av leverandører basert blant annet på våre kontraktets etiske krav. Revisjonen kan tilpasses Statsbyggs behov og kan for eksempel innebære egenrapportering, gjennomgang av leverandørens kvalitetssikringssystem og/eller inkludere oppfølging ved fabrikkbesøk hos underleverandører i kontraktskjeden. Statsbygg er også medlem av Initiativ for etisk handel (IEH) og det er mulig å få bistand fra IEH i forbindelse med oppfølging av

¹ Oppdragsgiver, eller den oppdragsgiver bemyndiger, har rett til å gjennomføre annonserte eller uannonserte kontroller hos en eller flere aktører i leverandørkjeden i kontraktperioden. I tilfelle kontroll, plikter leverandør å oppgi navn og kontaktopplysninger på underleverandør(er). Kontaktopplysninger behandles konfidensielt.

*leverandører når det gjelder etiske krav. Se eventuelt veiledning på IEHs hjemmesider;
<http://www.etiskhandel.no/veileder>.*

FJ eller OA kan kontaktes dersom det er spørsmål til vurderingen.

13 Lærlingeklausul

(Velg ett alternativ)

Alternativ 1:

13.1 Plikt til bruk av lærling

Det er et krav at lærlinger skal delta i utførelsen av kontraktarbeidet. Kravet kan oppfylles av entreprenøren eller en eller flere av hans underentreprenører.

Arbeidstimene utført av en eller flere lærlinger, jf opplæringslova § 4-1, skal utgjøre minimum 5 % av arbeidede timer i utførende fag (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget og elektrofag) på prosjektet regnet frem til overtakelse.

Utenlandske entreprenører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte lærlinger som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingeordning i Norge eller tilsvarende ordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Entreprenøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraksarbeidet, sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt. Hvis ikke annet er avtalt, skal entreprenøren før oppstart på byggeplass levere en bemanningsplan hvor det synliggjøres hvor og når han planlegger å bruke lærlinger, samt navn og kontaktinformasjon til denne/disse. Byggherren skal varsles om eventuelle avvik fra planen. Ved kontraksavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Dersom arbeidene ikke er egnet for bruk av lærlinger ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet, kan byggherren tillate at prosentkravene ovenfor fravikes. Entreprenøren anses dessuten å ha oppfylt krav om bruk av lærling dersom ett av unntakene i forskrift om plikt til bruk av lærling i offentlige kontrakter av 17.12.2016 § 9 kommer til anvendelse.

13.2 Sanksjoner

Byggherren kan holde tilbake inntil 5 promille av kontraktssummen dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Dersom kravet om 5%, jf. punkt 13.1 annet ledd, ikke er nådd ved overtakelse, ilegges en bot på 5 promille av kontraktssummen. Boten reduseres forholdsmessig dersom arbeidstimene utført av lærlinger utgjør 4% eller mer av arbeidstimene på prosjektet. Boten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse og annen dagmulkt etter kontrakten.

Alternativ 2: Det gjelder ingen lærlingeklausul for denne kontrakt.

Veiledningstekst (slettes før kontrakt sendes ut):

Målet med å stille krav om lærlinger er å fremme seriositet, men også å sikre kompetanse for fremtidige prosjekter. Det kan være utfordrende å vurdere om det skal stilles krav om lærlinger for den enkelte kontrakt. Det anbefales derfor at denne vurderingen påbegynnes i god tid før

kunngjøring av konkurransen. Kravet må tilpasses størrelse og lengden på kontrakten, samt behovet for det aktuelle fagområdet. Iht forskrift om plikt til å stille krav om lærlinger i offentlige anskaffelser 17.12.2016 nr 1708 er utgangspunktet at kravet skal stilles i kontrakter med verdi over kr 1,1 mill og med varighet over 3 mnd. Selv over denne grensen må det imidlertid vurderes konkret for den enkelte kontrakt om og i hvilken grad et slikt krav står i forhold til leveransen. Se forskriften §§ 6 og 7, samt veileder som skal utarbeides til forskriften om vurderingstema (LENKE). Dersom det i prosjekter over nevnte grense besluttes at det ikke skal stilles krav om lærlinger, må dette legges frem for avdelingsdirektør/regiondirektør til avgjørelse. Kontakt BP1 ved spørsmål om det er hensiktsmessig å stille krav om lærlinger i det enkelte prosjekt.

Ved rammeavtaler der samlet antall avrop i avtaleperioden antas å ha en verdi som nevnt i forskriften over, har Statsbygg plikt til å stille krav om lærlinger. Når det gjelder krav om lærlinger på det enkelte avrop, må dette vurderes konkret fra avrop til avrop. Ved parallelle rammeavtaler med minikonkurranser anbefales å definere en beløpsgrense for når minikonkurranser holdes. F eks at avrop under kr 250 000/kr 500.000/annen relevant grense gjøres direkte hos avtalepart som er best rangert (forutsatt kapasitet) uten krav om bruk av lærling og at det for oppdrag over beløpsgrensen holdes minikonkurranse mellom alle avtalepartene og at det ved utførelse av disse oppdragene skal benyttes lærlinger. Ovennevnte prinsipp, som også anbefales praktisert tilsvarende for rammeavtaler med én leverandør og parallelle rammeavtaler uten minikonkurranse, innebærer at alle vi har avtale med må ha lærlinger og bruke disse på oppdrag av en viss størrelse og varighet, men at det ikke kreves bruk av lærling på mindre oppdrag/oppgaver. Dette er særlig relevant innen alle håndverksfag hvor det er mange småavrop og mange større oppdrag. Det oppfordres til å si noe i tilbudsinvitasjonen for rammeavtalen om for hvilke avrop man vil stille krav om bruk av lærlinger. Kontakt OA eller FJ vedrørende bruk av lærlingeklausuler i forbindelse med rammeavtaler.

14 Ytterligere avvik fra generelle kontraktvilkår

.....

.....

.....

.....